

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

88. Ders | 1.Ekim.2017, Pazar - Sayfa 1

(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Görüntü, Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden veya aşağıdaki **karekodu okutarak** erişebilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

4. KISIM: Resûl-i Ekrem'in Mûcizeleri

10. FASIL: Peygamberimizin Mûcizeleri

Arapça Kaynak sf. 344

Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 591

فصل

فِي انْشِقَاقِ الْقَمَرِ وَحَبْسِ الشَّمْسِ

قال الله تعالى: ﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ﴿القمر: ١، ٢﴾.

أخبر تعالى بوقوع انشقاقه بلفظ الماضي ، وإعراض الكفرة عن آياته؛ وأجمع المفسرون وأهل السنة على وقوعه .

10. Peygamberimizin Mûcizeleri:

Ayın İkiye Bölünmesi ve Güneşin Batmasına Engel Olunması

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: ﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ، وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ﴾ “Kıyâmet yaklaştı,¹ Ay yarıldı. Onlar ise ne zaman bir mûcize görseler sırtlarını dönerler ve ‘Bu sürüp giden bir büyü’ derler.”¹

Bu âyette Allah Teâlâ, ayın kesinlikle ikiye bölündüğünü belirtmek için, olayı dili geçmiş (mâzî) kipiyle anlatmış, kâfirlerin de mûcizeleri inkâr ettiklerini haber vermiştir. Tefsir ve hadis âlimleri bu olayın Peygamber Efendimiz’in zamanında gerçekleştiği husûsunda görüş birliği içindedir.

1. Peygamber Efendimiz, kıyâmetin ne kadar yakın olduğunu ashâbına anlatmak için şehâdet parmağıyla orta parmağını göstererek şöyle buyurdu: “Benimle kıyâmetin arası, şu iki parmağın arası kadar yaklaştığı zamanda ben peygamber olarak gönderildim.” (Buhârî, Rikâk 39, nr. 6503-6505; Müslim, Cum’a 43, nr. 867, Fiten 133, nr. 2951).

1. Kamer 54/1-2.

٦٧٣ - أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ مِنْ كِتَابِهِ ، حَدَّثَنَا الْقَاضِي سِرَاجُ
ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، حَدَّثَنَا الْأَصِيلِيُّ ، حَدَّثَنَا الْمَرْوَزِيُّ ، حَدَّثَنَا الْفَرَبْرِيُّ ، حَدَّثَنَا
الْبُخَارِيُّ ، حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى ، عَنْ شُعْبَةَ ، وَسُفْيَانَ ، عَنْ الْأَعْمَشِ ،
عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ ، عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ [رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ] قَالَ : أُنْشِقَ الْقَمَرُ
عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَرَقَتَيْنِ : فَرَقَةٌ فَوْقَ الْجَبَلِ ، وَفَرَقَةٌ دُونَهُ ؛ فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : « أَشْهَدُوكُمْ »^(١) .

٦٧٤ - وَفِي رَوَايَةِ مُجَاهِدٍ : وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ^(٢) .

٦٧٤ م - وَفِي بَعْضِ طَرَقِ الْأَعْمَشِ : [وَنَحْنُ] بِمَنَى^(٣) .

Ay İkiye Bölününce

Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anh şöyle demiştir:

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında ay ikiye bölündü. Bir parçası dağın üzerinde, diğeri de onun berisindeydi. Bunun üzerine Resûlullah Efendimiz ‘şâhit olun!’ buyurdu.”²

Tâbiîn müfessirlerinden Mücâhid ibni Cebr’in³ (v. 102/720) rivâyetine göre Abdullah ibni Mes'ûd:

“O sırada Peygamber Efendimiz ile beraberdik.” demiştir.⁴

Râvileri arasında tâbiîn âlimlerinden A'meş'in de⁵ (v. 148/765) bulunduğu bir başka rivâyete göre Abdullah ibni Mes'ûd, “O sırada (Peygamber Efendimiz ile birlikte) Mina'daydık” demiştir.⁶

2. Buhârî, Menâkıb 27, nr. 3636, Tefsîr 54/1, nr. 4864; Müslim, Kıyâmet 43, nr. 2800.

3. Mücâhid ibni Cebr hakkında bilgi için bk. I, 89.

4. Buhârî, Tefsîr 54/1, nr. 4865.

5. Gözü iyi görmeyen kimse anlamında A'meş lakabıyla ünlü bu âliminin adı Süleymân ibni Mihrân el-Kûfî'dir. Hadisten başka kırâat ve fıkıh sahalarındaki bilgisiyle de ünlüydü. Dürüstlüğü ve doğru sözlülüğü sebebiyle “mushaf” diye anılan bu ünlü muhaddisin rivâyetleri Kütüb-i Sitte'de bulunmaktadır.

6. Buhârî, Menâkıbü'l-Ensâr 36, nr. 3869.

٦٧٥ - ورواه أيضاً - عن ابن مسعود - الأسود ، وقال : حتى رأيتُ الجبلَ بين فُرَجَتَي القَمَرِ^(٤) .

٦٧٦ - ورواه عنه مسروق ، أنه (١/٨٠) كان بمكة ، وزاد : فقال كفارُ قريش : سحركم ابنُ أبي كَبْشَةَ^(١) .

فقال رجلٌ منهم : إِنَّ مُحَمَّدًا إِنْ كَانَ سَحَرَ القَمَرَ فَإِنَّهُ لَا يَبْلُغُ مِنْ سِحْرِهِ أَنْ يَسْحَرَ الْأَرْضَ كُلَّهَا ، فَاسْأَلُوا مَنْ يَأْتِيكُمْ مِنْ بَلَدٍ آخَرَ : هل رأوا هذا؟ فَاتَّوَا ، فَسَأَلُوهُمْ^(٢) فَأَخْبَرُوهُمْ أَنَّهم رَأَوْا مِثْلَ ذَلِكَ .

7. İbni Mes'ûd'un seçkin talebelerinden biri olan Esved ibni Yezîd, Hz. Ömer, Hz. Ali, Muâz ibni Cebel, Hz. Âişe gibi sahâbe-i kirâmdan da rivâyette bulunmuştur. Onun seksen defa hac ve umre yaptığı, ölünceye kadar devamlı oruç tuttuğu, ramazan ayında iki günde bir, diğer zamanlarda altı günde bir Kur'an-ı Kerîm'i hatmettiği belirtilmektedir (Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*' [Arnaût], IV, 50-53).

8. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, I, 413.

1. Mesrûk hakkında bilgi için bk. I, 407.

2. Tayâlisî, *Müsned* (Türkî), I, 236, nr. 293.

3. Bunun Ebû Cehil olduğu söylenmektedir.

4. Tayâlisî, *Müsned* (Türkî), I, 236, nr. 293.

Yine tâbiîn âlimlerinden Esved ibni Yezîd'in⁷ Abdullah ibni Mes'ûd'dan rivâyetine göre İbni Mes'ûd:

“Ay ikiye bölününce, parçalarının arasından dağı gördüm.” demiştir.⁸

Bu hadisi Abdullah ibni Mes'ûd'dan rivâyet edenlerden biri de tâbiîn âlimlerinden Mesrûk ibni Ecda'dır¹ (v. 63/683). Mesrûk'un belirttiğine göre, İbni Mes'ûd bu olayın Mekke'de meydana geldiğini söylemiş, Kureyş kabilesine mensup kâfirlerin: “Ebû Kebşe'nin oğlu sizi büyüledi.” dediğini haber vermiştir.²

Kureyş kabilesine mensup kâfirlerin, Peygamber Efendimiz'e neden “Ebû Kebşe'nin oğlu” dediklerine dair bazı rivayetler vardır. Bu rivayetlerden birine göre, Araplardan **Câhiliye inançlarını bırakarak** yıldıza tapmaya başlayan Ebû Kebşe adında biri vardı. Mekkeli kâfirler Peygamber Efendimiz'i de ona benzeterek kendisine Ebû Kebşe'nin oğlu diye lakap taktılar. Bir başka rivâyete göre Resûl-i Ekrem'in sütanesi Halîme'nin kocasının ve anne tarafından dedelerinden birinin künyesi Ebû Kebşe idi. Müşriklerin, Resûlullah Efendimiz'i bunlardan birine nisbet ederek onunla alay ettikleri anlaşılmaktadır.

Müşriklerden biri,³ “Eğer Muhammed Ay ile gözünüzü boyadıysa, onun büyüü herkesi kapsayacak değil ya! Mekke dışından gelen yolculara bu olayı görüp görmediklerini sorunuz.” dedi. Diğer bölgelerden gelen kimselere Ay'ın ikiye bölündüğünü görüp görmediklerini sordular; onlar da gördüklerini söylediler.⁴

Ebû Cehil'in Teklifi

Tefsir âlimi ve Hanefî fakihi Ebû'l-Leys es-Semerkindî (v. 373/973), bu olayı tâbiîn müfessirlerinden Dahhâk ibni Müzâhim'den (v. 105/723) rivâyet etmiş, Dahhâk de şöyle demiştir:

“Ebû Cehil, ‘Bu bir büyüdür. Çeşitli memleketlere, bu olayı görüp görmediklerini araştırmak üzere adamlar gönderiniz.’ dedi. Muhtelif yerlere adamlar gönderdiler, oraların insanları da ayın ikiye bölündüğünü gözleriyle gördüklerini söylediler. İşte bunun üzerine kâfirler “Bu sürüp giden bir büyü, dediler.”¹

وحكى السَّمَرْقَنْدِي عَنِ الضَّحَّاكِ ، نَحْوَهُ ، وَقَالَ : فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ : هَذَا سِحْرٌ ، فابعثوا إلى أهل الآفاق حتى تنظروا : أَرَأَوْا ذَلِكَ أَمْ لَا ؟ فَأَخْبَرَ أَهْلُ الآفاقِ أَنَّهُمْ رَأَوْهُ مُنْشَقًّا ؛ فَقَالُوا - يَعْنِي الْكُفَّارَ : هَذَا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ .

Olayı Rivâyet Edenlerin Güvenilirliği

Ayın ikiye bölündüğüne dâir hadisi, Abdullah ibni Mes'ûd'dan, tâbiîn âlimlerinden olan Alkame bin Kays² da (v. 62/682) rivâyet etmiştir.³ Demek oluyor ki bu hadisi yukarıda adları geçen dört kişi yani Mücâhid ibni Cebr, Esved ibni Yezîd, Mesrûk ibni Ecda ve Alkame bin Kays, İbni Mes'ûd'dan rivâyet etmişlerdir.⁴

Ayın ikiye bölünmesi hadisini Abdullah ibni Mes'ûd gibi anlatan as-hâb-ı kirâm arasında şu sahâbîler de vardır: Enes ibni Mâlik,⁵ Abdullah ibni Abbâs,⁶ Abdullah ibni Ömer,⁷ Huzeyfe İbnü'l-Yemân, Hz. Ali, Cübeyr ibni Mut'im.⁸ Tâbiîn muhaddislerinden olan Ebû Huzeyfe el-Erhabî'nin⁹ rivâyetine göre Hz. Ali:

“Biz Peygamber Efendimiz'in yanındayken ay ikiye bölündü” demiştir.

٦٧٧ - وَرَوَاهُ أَيْضاً - عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ - عَلَقَمَةُ^(٣)؛ فَهَؤُلَاءِ أَرْبَعَةٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ.

٦٧٨ - ٦٨٣ - وَقَدْ رَوَاهُ غَيْرُ ابْنِ مَسْعُودٍ، كَمَا رَوَاهُ ابْنُ مَسْعُودٍ؛ مِنْهُمْ: أَنَسٌ، وَابْنُ عَبَّاسٍ، وَابْنُ عُمَرَ، وَحُذَيْفَةُ، وَعَلِيٌّ، وَجُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ^(٤)؛ فَقَالَ عَلِيٌّ - مِنْ رِوَايَةِ أَبِي حُذَيْفَةَ الْأَرْحَبِيِّ: انْشَقَّ الْقَمَرُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ.

2. Abdullah ibni Mes'ûd'un en ünlü talebesi Alkame de, Resûl-i Ekrem Efendimiz hayat-tayken doğdu, fakat onu göremedi. Tefsir, fıkıh ve kırâat âlimi olan ve güzel sesiyle pek güzel Kur'an okuyan Alkame'ye, hocası İbni Mes'ûd şöyle derdi: “Şâyet seni Resûl-i Ekrem görseydi sevinirdi.” İbrâhim en-Nehaî'nin dayısı, biraz önce kendisinden söz ettiğimiz Esved ibni Yezîd'in de amcası olan Alkame, Kur'ân-ı Kerîm'i beş günde bir hatmederdi.
3. Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), X, 74-75.
4. Buhârî, Menâkıb 27, nr. 3636, Menâkıbü'l-ensâr 36, nr. 3869; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, I, 413, 447, 456.
5. Enes'in rivâyeti için bk. Buhârî, Menâkıb 27, nr. 3637, Menâkıbü'l-Ensâr 36, nr. 3868, Tefsîr 54/1, nr. 4867-68; Müslim, Sıfatü'l-kıyâme 46, 47, nr. 2802.
6. İbni Abbâs'ın rivâyeti için bk. Buhârî, Menâkıb 27, nr. 3638, Tefsîr 54/1, nr. 4866.
7. İbni Ömer'in rivâyeti için bk. Tirmizî, Tefsîr 54/4, nr. 3288.
8. Cübeyr ibni Mut'im'in rivâyet için bk. Tirmizî, Tefsîr 54/5, nr. 3289; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, IV, 81.
9. Ebû Huzeyfe Seleme bin Suheyb el-Erhabî'nin rivâyet ettiği hadisler *Sahîh-i Müslim* ile Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî'nin *es-Sünen*'lerinde bulunmaktadır.

وعن أنس: سأل أهل مكة النبي ﷺ أن يُريهم آيةً ، فأراهم انشقاق القمر
فرفقتين حتى رأوا حِراءَ^(٥) بينهما . رواه عن أنس قتادة .

وفي رواية معمر وغيره ، عن قتادة ، عنه : أراهم القمر مرتين^(١) انشقاقه ،
فنزلت : ﴿ أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنشَقَّ الْقَمَرُ ﴾ [القمر : ١] .

[و] رواه عن جُبَيْر بن مُطْعِم ابنه مُحَمَّد ، وابن ابنه جُبَيْر بن محمد .
ورواه عن ابن عباس عبيد الله بن عبد الله بن عتبة .
ورواه عن ابن عمر مُجَاهِدٌ ، ورواه عن حُذَيْفَةَ أبو عبد الرحمن السُّلَمِيُّ^(٢)
ومسلم بن أبي عمران الأزدي .

Enes ibni Mâlik radiyallahu anh şöyle demiştir:

Mekkeliler, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellemden gerçekten peygamber olduğuna dâir kendilerine bir mûcize göstermesini istediler. O da onlara Ay'ın ikiye bölündüğünü gösterdi; onlar da ikiye bölünen Ay'ın parçaları arasından Hirâ mağarasını gördüler.¹⁰

Yemenli hadis hâfızı Ma'mer ibni Râşid¹ (v. 153/770) ve başkalarının tâbiîn âlimlerinden Katâde bin Diâme es-Sedûsî'den,² onun da Hz. Enes'ten rivâyetlerine göre Resûl-i Ekrem Mekkelilere Ay'ın ikiye bölündüğünü göstermiş, bunun üzerine de "Kıyâmet yaklaştı, Ay yarıldı"³ âyeti nâzil olmuştur.

Bu rivâyeti Cübeyr ibni Mut'im radiyallahu anhdan, tâbiîn muhadislerinden olan oğlu Muhammed ile torunu Cübeyr ibni Muhammed; İbni Abbâs'tan Ubeydullah ibni Abdillâh ibni Utbe;⁴ İbni Ömer'den Mücâhid ibni Cebr; Huzeyfe İbnü'l-Yemân'dan da tâbiîn neslinin kırâat âlimlerinden Ebû Abdirrahman es-Sülemî ve Müslim ibni Ebî İmrân el-Ezdî rivâyet etmiştir.⁵

10. Buhârî, Menâkıbü'l-Ensâr 36, nr. 3868.

1. Ma'mer ibni Râşid hakkında bilgi için bk. I, 218.

2. Katâde bin Diâme es-Sedûsî hakkında bilgi için bk. I, 81.

3. Kamer 54/1.

4. Abdullah ibni Utbe; Abdullah ibni Mes'ûd'un oğlu Utbe'nin torunu, Halife Ömer ibni Abdilazîz'in de muallimidir.

5. Kâdî İyâz, bu hadisin senedinde hem ashâb-ı kirâmdan hem de tâbiîn neslinden önemli şahsiyetlerin bulunduğunu göstermek için adlarını zikretmiştir.

Olayı Neden Herkes Göremezdi?

Bu hadislerin çoğunun senedi sahihtir;⁶ konuyla ilgili âyet-i kerîme ise hadiste anlatılan olayın doğruluğunu açıkça göstermektedir. Bu olayın doğruluğunu kabul etmeyerek: “Şâyet böyle bir olay meydana gelseydi, onu bütün dünya halkı da görürdü; zira ay herkesin gözü önündedir.” diye mucizeye karşı çıkan ve yanlış yolda olanların itirazı doğru değildir.⁷ ması bazı yerlerde görülürken, bazı yerlerde görülmez; bazı yerlerde tam tutulurken, bazı yerlerde kısmen tutulur. Öyle yerler de vardır ki, orada Ay tutulduğunu astronomlardan başkası bilmez. Bütün bunlar, karşı konulmaz kudret sahibi olan ve her şeyi gerçek mâhiyetiyle bilen Allah'ın takdiridir.

Ay'ın ikiye bölünmesi mucizesi geceleyin olmuştur. İnsanların çoğunun âdeti geceleyin istirahat çekilmek,¹ evinin kapılarını kapatmak ve dışarıyla ilgisini kesmektir. Geceleyin gökyüzünde neler olup bittiğini ancak gök cisimlerini gözleyen ve bu konu üzerinde çalışmaları olan kimseler bilir. İşte bu sebeple, birçok yerde Ay tutulduğu hâlde, oranın halkının önemli bir kısmı, Ay'ın tutulduğunu başkasından duyarak öğrenir. Yine çoğu zaman astronomi ile meşgul olan güvenilir şahsiyetler, geceleyin gökyüzünde pek büyük parlak cisimler ve yıldızlar gördüklerini söyler de, diğer insanların bundan haberi bile olmaz.

İbni Teymiyye'nin bazı seyyahlardan naklettiğine göre, bu kimseler Hindistan'daki târihî bir binanın üzerinde “Ay'ın ikiye yarıldığı gece yapılmıştır.” diye yazıldığını görmüşlerdir.

وَأَكْثَرُ طُرُقِ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ صَحِيحَةٌ؛ وَالْآيَةُ مُصَرِّحَةٌ، وَلَا يَلْتَفِتُ إِلَى
اعْتِرَاضِ مَخْذُولٍ، بَأَنَّهُ لَوْ كَانَ هَذَا لَمْ يَخْفَ عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ؛ إِذْ هُوَ شَيْءٌ
ظَاهِرٌ لَجَمِيعِهِمْ؛ إِذْ لَمْ يُنْقَلْ لَنَا عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ أَنَّهُمْ رَصَدُوهُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَلَمْ
يَرَوْهُ أَنْشَقَ؛ وَلَوْ نُقِلَ إِلَيْنَا عَمَّنْ لَا يَجُوزُ تَمَالُؤُهُمْ - لَكَثَرَتْهُمْ - عَلَى الْكَذِبِ،
لَمَّا كَانَتْ عَلَيْنَا بِهِ حُجَّةٌ؛ إِذْ لَيْسَ الْقَمَرُ فِي حَدٍّ وَاحِدٍ لَجَمِيعِ أَهْلِ الْأَرْضِ؛ فَقَدْ
يَطْلُعُ عَلَى قَوْمٍ قَبْلَ أَنْ يَطْلُعَ عَلَى آخَرِينَ، وَقَدْ (٨٠/ب) يَكُونُ مِنْ قَوْمٍ بَصِئًا
مَا هُوَ مِنْ مُقَابِلِهِمْ مِنْ أَقْطَارِ الْأَرْضِ، أَوْ يَحُولُ بَيْنَ قَوْمٍ وَبَيْنَهُ سَحَابٌ أَوْ جِبَالٌ؛
وَلِهَذَا نَجَدُ الْكَسُوفَاتِ فِي بَعْضِ الْبِلَادِ دُونَ بَعْضٍ، وَفِي بَعْضِهَا جُزْئِيَّةٌ، وَفِي
بَعْضِهَا كَلِّيَّةٌ، وَفِي بَعْضِهَا لَا يَعْرِفُهَا إِلَّا الْمُدَّعُونَ لِعِلْمِهَا؛ ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ
الْعَلِيمِ.

وَأَيَّةُ الْقَمَرِ كَانَتْ لَيْلًا، وَالْعَادَةُ مِنَ النَّاسِ بِاللَّيْلِ الْهَدُوءُ وَالسَّكُونُ وَإِجَافُ
الْأَبْوَابِ^(٣)، وَقَطْعُ التَّصَرُّفِ، وَلَا يَكَادُ يَعْرِفُ مِنْ أُمُورِ السَّمَاءِ شَيْئًا، إِلَّا مَنْ
رَصَدَ ذَلِكَ، وَاهْتَبَلَ بِهِ^(٤).

وَكَذَلِكَ^(١) مَا يَكُونُ الْكَسُوفُ الْقَمَرِي كَثِيرًا فِي الْبِلَادِ، وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُ بِهِ
حَتَّى يُخْبَرَ، وَكَثِيرًا مَا يَحْدُثُ الثَّقَاتُ بِعَجَائِبِ يَشَاهِدُونَهَا مِنْ أَنْوَارٍ وَنُجُومٍ
طَوَالِ عِظَامِ تَظْهَرُ فِي الْأَحْيَانِ بِاللَّيْلِ فِي السَّمَاءِ، وَلَا عِلْمَ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْهَا.

6. Diğer bir ifâdeyle bu hadisler, güvenilir râviler tarafından rivâyet edilmiştir.

7. Aliyyü'l-Kârî, “yanlış yolda olanlar” ifâdesiyle Mu'tezile mezhebi mensuplarının, filozofların ve inkârcıların büyük çoğunluğunun kastedildiğini belirtmektedir (Şerhu's-Şifâ, I, 587).

1. Allah Teâlâ muhtelif âyetlerde “geceyi dinlenmek için yarattığını” söylemektedir (En'âm 6/96; Yûnus 10/67; Furkan 25/47; Neml 27/86).

٦٨٤ - وَخَرَجَ الطَّحَاوِيُّ^(٢) فِي مَشْكِ الْحَدِيثِ^(٣) ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ
عُمَيْسٍ ، مِنْ طَرِيقَيْنِ ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُوحَى إِلَيْهِ ، وَرَأْسُهُ فِي حِجْرِ عَلِيٍّ ،
فَلَمْ يَصِلْ الْعَصْرَ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ ؛ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : « أَصَلَّيْتَ يَا عَلِيٌّ ! »
قَالَ : لَا .
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : « اللَّهُمَّ ! إِنَّهُ كَانَ فِي طَاعَتِكَ ، وَطَاعَةِ رَسُولِكَ ، فَارْدُدْ
عَلَيْهِ الشَّمْسَ » .

قَالَتْ أَسْمَاءُ : فَرَأَيْتُهَا غَرَبَتْ ، ثُمَّ رَأَيْتُهَا طَلَعَتْ بَعْدَ مَا غَرَبَتْ ، وَوَقَفَتْ
عَلَى الْجِبَالِ وَالْأَرْضِ ، وَذَلِكَ بِالصَّهْبَاءِ فِي خَيْرٍ^(٤) .

“Güneşi Geri Gönder!”

Hanefî fakihî ve muhaddis Ebû Ca'fer et-Tahâvî² (v. 321/933) sahâbî hanımlardan Umeys kızı Esmâ'dan³ (v. 40/661) iki ayrı tarîk (yol) ile şu hadisi *Müşkilü'l-hadîs* adlı kitabına almıştır:

“Bir defasında Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, başı Hz. Ali'nin dizinde dinlenirken kendisine vahiy gelmeye başlamıştı. Hz. Ali de işte bu sebeple güneş battığı hâlde ikinci namazını kılamamıştı. Resûlullah Efendimiz ona: “Yâ Ali, ikinci namazını kıldın mı?” diye sordu. Onun kılmadığını söylemesi üzerine Peygamber aleyhisselâm:

“Allahım! Ali, senin ve Resûlü'nün hizmetindeydi. Onun namazını kılmaması için güneşi geri gönder!” diye duâ etti.

Olayı anlatan Umeys kızı Esmâ şöyle dedi:

“Güneşin battığını görmüştüm, ardından tekrar doğduğunu gördüm. Güneş dağların ve yeryüzünün üzerinde durdu. Bu olay Hayber kalelerinden biri olan Sahbâ'da meydana geldi.”¹

2. Mısırlı ünlü muhaddis ve fakih Ebû Ca'fer Ahmed bin Muhammed et-Tahâvî, Hanefî mezhebinin ileri gelen âlimlerinden olup çoğu hadise dâir *Şerhu Me'âni'l-âsâr*, *Şerhu Müşkilü'l-âsâr*, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, *el-Akîdetü't-Tahâviyye* gibi eserleri bulunmaktadır.

3. Umeys kızı Esmâ; Meymûne annemizin kardeşi, dolayısıyla Peygamber Efendimiz'in baldızı ve ona biat eden hanımlardandır. Kocası Ca'fer-i Tayyâr ile önce Habeşistan'a, sonra Medine'ye hicret etti. Ca'fer'in şehid olması üzerine önce Hz. Ebû Bekir ile, onun vefâtından sonra da Hz. Ali ile evlendi. Rüyâ tabirinde ve deri işçiliğinde mâhir olan Esmâ, Resûl-i Ekrem Efendimiz'den altmış bir hadis rivâyet etmiştir.

1. Tahâvî, *Şerhu müşkili'l-âsâr* (Arnaût), III, 92, nr. 1067; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XXIV, 147-152; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 297.

قال: وهذان الحديثان ثابتان وروايتهما ثقات.

وحكى الطحاوي^(١) أنَّ أحمد بن صالح كان يقول: لا ينبغي لمن [كان]^(٢) سبيله العلم التخلُّف عن حفظ حديث أسماء؛ لأنه من [أجل]^(٣) علامات النبوة.

٦٨٥ - وَرَوَى يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ فِي زِيَادَةِ الْمَغَازِي فِي رَوَايَتِهِ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ: لَمَّا أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَأُخْبِرَ قَوْمَهُ بِالرُّفْقَةِ وَالْعَلَامَةِ الَّتِي فِي الْعِيرِ قَالُوا: مَتَى تَجِيءُ؟ قَالَ: «يَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ» فَلَمَّا كَانَ ذَلِكَ الْيَوْمَ أَشْرَفْتُ قُرَيْشَ يَنْظُرُونَ وَقَدْ وَلَّى النَّهَارُ وَلَمْ تَجِءْ؛ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَزِيدَ لَهُ فِي النَّهَارِ سَاعَةٌ، وَحُسِّنَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ^(٣).

Tahâvî şöyle demiştir:

“Bu hadis her iki tarikten de sağlam olarak rivâyet edilmiş olup râvileri güvenilir kimselerdir.”

Tahâvî şunları da söylemiştir:

(Buhârî'nin hocalarından biri olan) “Ahmed ibni Sâlih² (v. 248/862) demiştir ki: ‘Esmâ tarafından rivâyet edilen ve Resûlullah’ın peygamberliğini gösteren en büyük alâmetlerden biri olan bu hadisi, ilim yolunda yürüyen kimsenin hıfzetmemesi doğru olmaz.’”

Hadis hâfızı Yûnus ibni Bükeyr³ (v. 199/815), Ziyâdetü'l-Megâzî adlı eserinde hocası siyer âlimi İbni İshâk'tan şunu rivâyet etmiştir:

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Mi'râc'dan dönünce, Kudüs'ten Mekke'ye gelmekte olan bir deve kervanından söz etti. Bu kervanın ve kervandaki adamların özelliklerini haber verdi. Mekkeliler ona bu kervanın Mekke'ye ne zaman geleceğini sorunca da, Çarşamba günü geleceğini söyledi. O gün Kureyş halkı yola çıkıp kervanı beklemeye başladı; fakat akşam yaklaştığı hâlde kervan görülmedi. Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem duâ edince, günün süresi uzatıldı ve güneşin batması geciktirildi.”⁴

2. Mısırlı hadis hâfızı Ebû Ca'fer Ahmed ibni Sâlih et-Taberî ile Ahmed ibni Hanbel birlikte hadis müzâkere eder, her ikisi de birbirinden hadis yazıp rivâyet ederdi. İmâm Buhârî de Ahmed ibni Sâlih'ten hadis rivâyet etmiştir.

3. Yûnus ibni Bükeyr el-Kûfî hadis ilmi yanında Siyer ve Megâzî ilimlerinde de söz sahibiydi. Ünlü siyer âlimi İbni İshâk'ın talebesiydi.

4. Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve (Kal'acı), II, 404. İbni Teymiyye gibi bazı âlimler bu hadisin doğru olamayacağını söylemişlerdir.